Pannónia követe

Beszélgetés Borsos Miklóssal

Borsos Miklós Kossuth- és Munkácsy-díjas szobrászművész tizenötödik kiállításán a legutóbbi hat termékeny év jelentős alkotásait mutatja be. A szegedi tárlatot vasárnap nyitotta meg a múzeum Horváth Mihály utcai képtárában dr. Trogmayer Ottó múzeumigazgató. Borsos Miklós művészi szemléletét, minőségi alapállását tükrözik bemutatott alkotásai, a portrék, a szobrok, az érmék és a rajzok, melyeket itt láthat először a nagyközönség. Ami a legmegkapóbb, az a mély humánum és tiszta harmónia, ami minden egyes alkotásról sugárzik. Az az emberség, amit Illyés Gyula, Németh László, vagy Illés Endre megbillentett tengelyű portréja, amit márványtorzói vagy madarai mutatnak, és az a harmónia, melybe együtt zeng és lélegzik mondanivaló és anyag, forma és megmunkálás. Rajzairól a balatoni táj varázsos pillanatai, Vivaldi zenéjének ecsetfutamokká változása, a kenyér és bor tisztelete, a csend és a muzsika szeretete szól.

Hétfőn este a Bartók Béla Művelődési Központ Az én világom művészportré-sorozat keretében tárlatvezetést rendezett Borsos Miklós kiállításán. A tárlatvezetésen a szobrászművészen kívül közreműködött még Szelesi Zoltán művészettörténész, Maday Emőke és Újlaky László színművészek és a Bartók Kamarakórus, Kardos Pál vezetésével.

Szegedi tartózkodása és kiállítása kapcsán beszélgetésre kértük Borsos Miklóst. Pannónia követe és hírnökeként emlegetik művészetét. Hogyan hat a táj és a környezet az emberre és művészetére?

— Egyszerű és egyben bonyolult a válasz. Az ember magában hordozza az előző években látottakat, régi tájélményeit. Ezen a belül hordozott élményvilágon, ezen a prizmán keresztül nézi, az új tájat, az új környezetet. Illyés Gyula minduntalan Párizst idézi, nekem olaszországi élményeim törnek felszínre naponta. Itt lakom a Tisza Szálló egy második emeleti szobájában. Az ablakból kinézve a szemközti ház formája, ablaka, okkerszíne Firenzét idézi bennem. Nem tudok szabadulni a gondolattól, a Ponte Vecchio képétől. Budapest, Tihany és a Balaton az a táj, mely körülvesz. Ezek adják emberi élményeimet és ezek hatnak művészetemre is. Ennek a tájnak emlőiből táplálkozom.

— A múzsák testvériségéről szeretnénk hallani. Tudjuk, hogy Ön hegedül, irodalmi műveket illusztrál, befogadja és befogja a különböző művészeti ágak széles skáláját. Hogyan lehet és miért van erre szüksége?

— E századnak egyrészt óriási a differenciáló hatása, szétválasztotta, elkülönítette egymástól, a különböző művészeti ágakat. Az utóbbi években pedig hihetetlen mértékben elszaporodtak a másodlagos művészi hatások. A televízió, a lemezek, a rádió másodlagos élményei. Felbomlott a régi századok harmonikus egysége. Sajnos! Kiállításokon elvétve látni muzsikusokat, de a képzőművészek is hiányoznak a koncerttermekből. Ami az illusztrációt illeti, elmondhatom, sok-sok vita volt ekörül az elmúlt években. Az igaz, hogy ugyanúgy, mint ahogy a lakásnak nincs szüksége képekre, a könyvnek sincs szüksége illusztrációra. De az embernek van! s az embernek kell, a kép lakása falán, kell az illusztráció a könyvben, kell, hogy időnként egy más műfaj segítségével új élményekhez jusson. Van olyan író, akit könnyű illusztrálni, van, akit képtelenség. Az író képgazdagságától függ, hiszen az illusztráló művésznek is kell a kötetlenség, a szabadság.

— A Kortárs című folyóiratnak adott egyik régi nyilatkozatában mondotta: „Vallom, hogy az emberi tekintetnél nincs nagyobb, izgalmasabb dolog a világon, amikor portrékat készítek, tekinteteket próbálok elkapni, mert tudom, így keresem, így próbálom a jellemben levő lelki és fizikai rejtelmet megfogni, illúzionisztikus eszközök nélkül". Mi vonzza a portréhoz a képzőművészetnek ebben az absztrahálásra, elvonatkoztatásra sugalló korszakában?

— Ez a kettősség, az absztrahálás felé haladás és a realitások tisztelete bennem is megvan. Műfajilag teljesen más világot közelít meg a portré, mint az elvont gondolatot formáló szobor. Úgy kell közeledni a portréhoz, hogy szobor maradjon. Embert, jellemet és fizikai hordozóját, az arcot kell megjelenítení. Miért van erre szükség az absztraháló tendenciák mellett? Az arcról nem lehet lemondani. Ez a legközvetlenebb kapcsolat, ami művész és műve között létrejöhet.

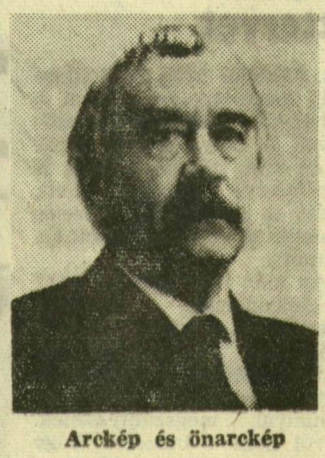

Arckép és önarckép

— Hogyan vélekedik a barátságról, mint emberi és művészi tartalomról?

— Talán erre van legnagyobb szüksége az embernek. A kölcsönös bizalom ennek a legfőbb tartalma, az a kapocs, mely ellentétes természetek között is kiegyensúlyozottságot teremthet. Bizalom, hűség és egymás dolgai iránti őszinte érdeklődés.

— Hogyan summázná emberi — művészi ars poeticáját?

— A jelenségekkel szemben a legbensőbb hangra hallgatva kell közelíteni. Ha az ember ezt az utat következetesen végigviszi, akkor nem kerül kísértő és veszejtő helyzetekbe. A legfontosabb: a hűség önmagunkhoz.

Tandi Lajos

Mindenki fóruma

Mit? Miért nem? Hogyan? Miből? Mikor? Miért?

VÁLASZOK A TANÁCSTAGOK BESZÁMOLÓIN ELHANGZOTT KÉRDÉSEKRE

Iskola, piac, áruházbővítés Odesszában

— A negyedik ötéves tervben időszerű az Odessza lakónegyed építésének befejezése és Tarján továbbépítése a tanács végrehajtó bizottságának döntése szerint.

— A ládagyár kitelepítésével és a Vedres utca menti szanálásokkal mintegy 1000—1100 lakás építhető még Odesszában. Ennek megfelelően kell növelni az intézmények számát is. Az elkészült beépítési terv 150 személyes óvodát és 80 személyes bölcsődét tartalmaz. Többen azt javasolják, hogy a lakóépületek földszintjén helyezzük el ezeket — bizonyára az időbeni megépülés garanciája miatt. Ez az út azonban járhatatlan, részben a házgyári technológia, részben az ilyen intézményekkel szemben támasztott igények miatt. Az épületek földszintjén szerelőszintek vannak és kiszolgáló egységek. A pillérek itt igen sűrűk, a megmaradó hasznos terület legfeljebb kisipari javítóműhelyeknek felel meg.

— Az odesszai iskola bővítésére vagy új iskola építésére is sor kerül: mintegy 12 új tanterem építése indokolt. Megkétszerezi a beépítési terv a jelenlegi ÁBC-áruház alapterületét is, és egy kisebb kosaras piacot is kap majd Odessza. A Korondi utcai orvosi rendelő elegendő lesz az egész lakónegyednek, ha a most oda csoportosított szakrendeléseket máshová áthelyezik.

A termálvíz és a gyógyítás

Türelmetlen az érdeklődés: mi lesz a szegedi gyógyvízzel?

— Újszegeden az első olyan gyógyintézmény megépítése van napirenden, amely a gyógyító vízre „települ" — ez a MÁV gyógyház. A MÁV gyógyház és rendelőintézet elhelyezése körül sok vita volt — most már megállapodás született: a gyermekkórház és a kockaházak között kap helyet, a volt Liga utcát is elfoglalva. Ezt a liget és a termálvíz közelsége is indokolja. Sokan a ligetben képzelték el ezt az intézményt, kiterjedése azonban ezt nem teszi lehetővé.

Veszélyes forgalmi rendszer

Újszegeden sok a panasz az Odessza lakónegyed belső forgalmi rendszerére. Lesz-e ebben változás?

— Igen. A Székely sor kiépítése után az országos főközlekedési út itt vezet majd, így a lakónegyedet nem fogja keresztezni ez a forgalom. Az autóbuszok természetesen bejárnak majd a lakónegyedre, a kazánház körül lesz az odeszai járatok fordulója. Ezzel a körjárat megszűnhet.

És a Torontál tér?

Az új városrész terjeszkedése méltó befejezést követelne a Torontál tér felől is. Mi lesz a sorsa ennek a térnek?

— Az elmúlt 20 év alatt igen sok javaslat született a Torontál tér sorsára, ám a végleges döntés még máig sincs meg. Pillanatnyilag az bizonyos, hogy sem beépítését, sem olyan felhasználását nem tervezzük, ami visszavonhatatlan megoldás lenne.

— Egyelőre az az elképzelésünk a térrel, hogy — a végleges megoldás lehetőségét fenntartva — az uszoda napozó területét képezzük itt ki. A hídfeljáró felújításával egyidőben gyalogos aluljárót lehet építeni az uszodához, s hozzá lehet kapcsolni.

— A Torontál tér ügyéhez kapcsolódik a hídfő közlekedési csomópontjának sorsa is. Ez a Székely sor megépülése után — mint ennek második üteme — a csomópont „tisztításához" járul hozzá. A jelenlegi híd-aluljáró mélyítésével a keresztező forgalmat el lehet vezetni a lakónegyed és a szövőgyár irányába.

Zenei naptár

Szólisták koncertje

Vonzó programot állított össze a filharmónia vasárnapi színházi matinéjára. A zenei jellemzés, a humoros fantázia ötletgazdagságát perckönnyű, üde epizódokban sorakoztató *Saint-Saëns*-mű, *Az állatok farsangja* mellett ugyancsak ritkán hallható szerző, Hector *Berlioz* jellegzetes alkotását, a *Nyári éjszakák*at tűzték a hangverseny első részének műsorára — míg szünet utánra *Beethoven VII. szimfóniája* maradt.

A dirigens *Erdélyi* Miklós nem először találkozott a szegedi szimfonikusokkal, s hogy a koncert a szokásosnál több vendégművész közreműködése ellenére különösebb zökkenők nélkül ment le, sőt egységes, jó benyomást keltett — tulajdonképpen ennek is köszönhető. Erdélyi Miklós külsőleg ugyan kevésbé látványos, de elmélyült, a zene finomságaira érzékeny vezénylését, elemző alkatát ismeri a szegedi együttes, s láthatóan értik is egymást. A Nyári éjszakák dalciklus vízjószerűségével, az éjköltészet romantikájának szélsőséges stílusjegyeivel ró különleges feladatot az előadóművészre. *Németh* Alice az eredeti francia nyelven szólaltatta meg a dalokat, kulturált, zeneileg kidolgozott tolmácsolása azokon az akadályokon is átsegítette, ahol hangja hellyel-közzel már fáradtnak, elhasználtnak tűnt. Az állatok farsangjának zongoraszólamait játszó *Zempléni* Kornél és *Szabó* Andrea mellett a hattyúról komponált tételben *Kedves* Tamás szép tónusú, zengő gordonkajátékát idézzük még fel a koncert maradandóbb emlékeiből.

L. N.

KÉPERNYŐ

Kikapcsolódni?

Liebmann Béla felvétele

Vivien Leigh és Robert Taylor a Waterloo Bridge pincejelenetében

Múlt kedden a tévé praktikus, szórakoztató elemekkel feltöltött hétvégi ajánlataiban a mozifilmek meghonosításának előnyeiről szóltunk. A legutóbbi szombat-vasárnap újabb észrevételekre biztat, olyan műsorok visszaidézésére, melyek ugyancsak a hétvégi adásnapok népszerű-szórakoztató jellegét erősítik. Nevezetesen a bővülő külpolitikai és sportműsorokról van szó.

Amióta a *Hét* aktuális és politikus fórumán egyre elérhetőbb közelségbe hozzák tévéseink a legfrissebb külföldi (és persze hazai) események főszereplőit, megnőttek az igények: a néző — most már a tájékozottabb néző — olyan elemzésekre is kíváncsi, melyektől korábban — mert informáltsága rapszódikus volt — esetleg idegenkedett. Így történhetett, hogy például a szombat esti riport Bangla Deshből, a jó részt ismert események, ismert képsorok újraidézésével, és a helyszínről hozott friss felvételekkel, Sugár András ügyes kommentálásával, széles érdeklődésre számíthatott. Az ugyancsak bővülő sportközvetítések pedig ott tartanak, hogy *választékot tudnak biztosítani:*

Visszatérve a filmekhez: szombaton két jeles rendezőegyéniség művészi alkotása *(Kalatozov: Az el nem küldött levél, Wajda: Csatorna)* között a harmadikhoz, a művészi erényekben szűkösebb, de nagyobb közönséget vonzó *Waterloo Bridge*-hez ráadásként egy csak humoristáknak szabad, avatatlan prófécia is elhangzott. *Mikes* György „ütötte bele az orrát". Kikapcsolódni vagy bekapcsolódni — vetette fel a film közönségszempontjainak évtizedek óta vitatott alternatíváit, s jómaga az előbbit szándékozók mellett tört lándzsát. A Waterloo Bridge feltétlenül „kikapcsoltató" film. Abból a fajtából, mely túlzásba viszi, hogy a néző kikapcsolódni óhajtana. Magyarán szólva: giccs. A filmmúzeum lomtárából való. Szórakoztatás ide, szórakoztatás oda — helye talán mégsincs a főműsoridőben.

N. L.

MAYA

Revüoperett Szegeden

Az első felvonást még enyhe unalom lengte körül. Az előadás a legrégibb operett konvenciók sínjein kissé lassan, akadozva gördült tova. A második felvonásban azonban történt valami. *Versényi* Ida rendezése olyan látványos, elegáns, nagyvonalú *revült* varázsolt a színpadra, amelyet ebben a színházban régen láttunk. Két esztendeje a *Luxemburg grófja* a hagyományos operettelőadásban jelentett fordulatot. Most a Maya a revüben. S ez nyilván nemcsak egyszerűen kasszasiker — mert biztosan az lesz —, hanem *műfaji*-művészi is.

A primadonna-címszereplő *Berta* Erzsi egyre inkább feltalálja magát szerepkörében, egyre természetesebb és vonzóbb. Hogy *Krasznói* Klára most is kedves, arányos, nem meglepő. De azt talán nem mindenki tudja, hogy a színház szubrettje — szerepkörével szinte ellentétben — hangyaszorgalommal, aszketikusan dolgozik. Robbanó temperamentumának ilyen prózai forrásai vannak. Partnere, *Király* Levente ellenállhatatlan s humorral énekel és táncol. *Tolnai* Miklós markáns jellemformáló tehetségét egyre hatásosabban érvényesíti a könnyű műfajban, a *Tacskó* után most a *Maya*ban. *Szabady József* a hősszerelmes, ma már hálátlan szerepkörében az énekszólam kulturált előadásával vált rokonszenvessé. *Déry* Mária karakteresen formált együgyű naivája jól illeszkedett a színvonalas együttesbe.

Hernádi Oszkár felvétele

Próbál a Maya-trió: Király Levente, Berta Erzsi és Krasznói Klári

Ez a többiekről, a villanásnyi szerepekben fellépőkről is elmondható. Akárcsak *Sándor* Lajos áttetsző díszleteiről, *Gombár* Judit merész jelmezeiről és *Somoss* Zsuzsa remek koreográfiájáról. A zenekart *Várady* Zoltán precízen és dinamikusan vezette.

Ö. L.